

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele minime pentru reutilizarea apei (program continuu)

[COM(2018) 337 final]

(2019/C 110/18)

Raportor: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Sesizare	Parlamentul European, 2.7.2018 Consiliu, 26.6.2018
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Biroului	19.9.2017
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	27.11.2018
Data adoptării în sesiunea plenară	12.12.2018
Sesiunea plenară nr.	539
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	140/1/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Această propunere este o inițiativă oportună și pozitivă a Comisiei Europene. Regulamentul propus va încuraja mult dezvoltarea unor resurse de apă sigure și suplimentare pentru irigații agricole – apă care poate fi prelucrată pentru a deveni utilizabilă în agricultură și poate, de asemenea, atunci când este cazul, avea un conținut valoros de nutrienți utili, precum și materie organică adecvată care îmbogățește solul.

1.2. Valoarea adăugată a acestor resurse va elimina în primul rând presiunea actuală asupra rezervelor de apă potabilă, dar va și facilita atât investițiile publice, cât și pe cele private în crearea acestor resurse de apă suplimentare. Aceste infrastructuri separate și specifice de tratare și alimentare pentru uz agricol se vor adăuga la sursele și infrastructurile de alimentare existente, care, reprezentând servicii esențiale, se pot afla, în funcție de țara respectivă, în responsabilitatea statului, a orașului sau a unei entități private.

1.3. CESE salută această propunere de regulament ca pe o completare utilă la realizarea intențiilor Directivei-cadru privind apa și, de asemenea, ca pe o contribuție la pachetul privind economia circulară. Acest regulament va încuraja utilizarea într-un mod mai durabil a resurselor de apă existente și va spori încrederea consumatorilor în siguranța produselor agricole vizate.

1.4. În prezent, consumatorii nu cunosc diferențele între standardele privind reutilizarea apei care există între statele membre și mulți dintre aceștia nu știu că apa recuperată este utilizată pe scară largă în irigații. De vreme ce acest regulament prevede o abordare coerentă bazată pe o consultanță științifică solidă, el poate fi considerat o piatră de temelie necesară în politica privind siguranța alimentară.

1.5. Contrar impresiei create de titlul general al regulamentului, fondul efectiv al propunerii se concentrează puternic pe reutilizarea apelor uzate urbane pentru irigații. Deși acest lucru este menționat în expunerea de motive la regulament, se recomandă să se acorde mai multă importanță acestui obiectiv în vederea reducerii la minimum a îngrijorărilor legate de ignorarea oportunităților de reutilizare industrială și casnică.

1.6. Deși nu face obiectul regulamentului, potențialul de reutilizare a apei pentru realimentarea stratului acvifer rămâne un aspect de interes; ar trebui efectuate analize tehnice suplimentare, în vederea soluționării problemelor complexe identificate în evaluarea de impact.

1.7. Pentru ca acest regulament să aibă impactul maxim preconizat, Comitetul recomandă cu tărie să se aplice în toate statele membre politici eficiente privind resursele de apă și un regim de asumare activă a răspunderii și de aplicare a legii. În special, ar trebuie să se garanteze că interdicțiile de captare ilegală a apei sunt respectate mai bine.

1.8. Există argumente economice valide în favoarea necesității unor investiții de capital pentru crearea infrastructurilor care servesc la reutilizarea apei, construirea acestora urmând să fie finanțată cu ajutorul fondurilor structurale, în special Fondul pentru dezvoltare rurală și Fondul de coeziune.

1.9. Deși este de așteptat ca impactul asupra concurenței cu importurile din țări terțe să fie neutru, CESE îndeamnă Comisia să profite de această ocazie și să utilizeze procesul de elaborare a standardelor la nivelul UE, în colaborare cu Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară, pentru a-și consolida poziția în cadrul dezbaterilor internaționale de stabilire a standardelor de reutilizare a apei, astfel încât și importurile din țări terțe să se conformeze. CESE a pledat în mod sistematic pentru coerența standardelor internaționale în agricultură și acest regulament poate stabili un criteriu de referință global pentru reutilizarea apei ⁽¹⁾.

2. Introducere

2.1. Din cauza schimbărilor climatice și a creșterii cererii, multe regiuni ale UE se confruntă deja cu stresul hidric ⁽²⁾, deficitul de apă și problemele de calitate a apei afectând deja o treime din teritoriul UE pe tot parcursul anului ⁽³⁾. În avize anterioare, Comitetul a subliniat aceste preocupări, a îndemnat la mai multe investiții în epurarea apelor uzate în vederea reutilizării și a subliniat că încheierea cu succes a ciclului apei nu mai apare ca un obiectiv nerealist ⁽⁴⁾. O mare parte a resurselor de apă este utilizată pentru irigații agricole, în special în statele membre din sud, unde produsele agricole au o contribuție economică semnificativă. Scopul acestui regulament nu este de a extinde suprafața irigată deja, ci de a utiliza resursele de apă existente într-un mod mai sigur și mai eficient.

2.2. Menținerea încrederii consumatorilor în aprovizionarea cu alimente și în sistemul de reglementare și de inspecție care garantează siguranța alimentelor reprezintă, în mod evident, una dintre principalele priorități ale Uniunii. Prezentul regulament va spori certitudinea în acest domeniu în care standardele actuale variază considerabil între statele membre. Prezentul regulament ar putea crește cantitatea de apă disponibilă pentru irigații cu 4,9 miliarde de m³ pe an, reducând cu peste 5 % stresul hidric în general. Acesta va garanta siguranța apei recuperate și va asigura un nivel înalt de protecție a sănătății umane și animale și a mediului.

2.3. Se poate considera că prezentul regulament consolidează economia circulară, sporește securitatea alimentară în UE și contribuie la sănătatea publică. El abordează în mod direct necesitatea de a stabili cerințe minime armonizate cu privire la calitatea apei recuperate, din care cea mai mare parte este utilizată în agricultură. Se asigură o mai mare transparență publică prin cerința de a pune la dispoziție online informații adecvate și actualizate privind reutilizarea apei. În plus, propunerea de regulament contribuie la punerea în aplicare de către UE a obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) și, în special, a ODD 6 privind apa curată și salubritatea. Ea completează propunerea Comisiei privind o nouă politică agricolă comună contribuind la o mai bună gospodărire a apelor în agricultură, fermierii având acces la o alimentare cu apă mai durabilă.

2.4. Trebuie remarcat că prezentul regulament este prezentat ca parte dintr-un program continuu și că intenția pe termen lung este de a lua în considerare și alte domenii de reutilizare a apei. Totuși, regulamentul de față pune accent în mod deosebit și abordează aproape exclusiv prelucrarea apelor uzate urbane deja tratate pentru a permite utilizarea lor la diverse forme de irigații agricole. Reutilizarea casnică și cea industrială nu intră în domeniul de aplicare al prezentei propuneri și, într-o anumită măsură, sunt acoperite deja, de exemplu în directiva privind tratarea apelor uzate urbane, în prezent în curs de revizuire ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema „Agricultura în negocierile comerciale”, punctul 4.3 (JO C 173, 31.5.2017, p. 20).

⁽²⁾ Stresul hidric apare atunci când cererea de apă depășește cantitatea disponibilă într-o anumită perioadă de timp sau când se restricționează utilizarea apei din cauza calității slabe.

⁽³⁾ COM(2012) 672 final

⁽⁴⁾ Avizul CESE pe tema „Planul pentru salvagardarea resurselor de apă ale Europei” (JO C 327, 12.11.2013, p. 93)

⁽⁵⁾ Directiva Consiliului 91/271/CEE din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale (JO L 135, 30.5.1991, p. 40).

3. Rezumatul propunerii Comisiei

3.1. Propunerea de regulament face parte dintr-o abordare integrată a gospodăririi apelor pentru tratarea problemei grave și din ce în ce mai importante a stresului hidric de la nivelul UE. Pe lângă măsurile de economisire și de utilizare eficientă a apei, apele tratate provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate urbane pot contribui la asigurarea unei surse de alimentare alternative și fiabile.

3.2. Reutilizarea apei în general are un impact mai mic asupra mediului decât alte surse alternative de alimentare cu apă și poate oferi o serie de beneficii ecologice, economice și sociale. Regulamentul se axează pe reutilizarea apei pentru irigații agricole, care, în prezent, consumă, în total, aproximativ un sfert din apa dulce captată în UE.

3.3. Pe lângă statele membre, regulamentul va fi direct aplicabil și operatorilor economici, putând să stimuleze dezvoltarea și introducerea de tehnologii ecologice. Propunerea stabilește cerințe minime pentru calitatea și monitorizarea apei recuperate, introduce sarcini esențiale de gestionare a riscurilor și oferă o abordare armonizată a reutilizării apelor pentru irigații în UE. Propunerea stabilește, în mod specific, următoarele:

3.3.1. cerințe minime de calitate a apei recuperate și de monitorizare, care să acopere elementele microbiologice (de exemplu, nivelurile bacteriei *E. coli*) și cerințe minime de monitorizare pentru monitorizarea de rutină și monitorizarea de validare. Acestea vor garanta că apa recuperată produsă în conformitate cu propunerea de regulament este sigură pentru irigații;

3.3.2. sarcinile esențiale de gestionare a riscurilor adaugă un nivel suplimentar de protecție pe lângă cerințele minime, și anume identificarea oricărui risc suplimentar care trebuie să fie eliminat pentru ca apa să fie reutilizată în siguranță. Acest lucru implică, în primul rând, ca operatorul stației de recuperare să elaboreze un plan de gestionare a riscurilor legate de reutilizarea apei, necesar pentru emiterea unei autorizații de către autoritatea competentă, care va fi revizuită cel puțin o dată la cinci ani;

3.3.3. creșterea transparenței. Noile norme în materie de transparență impun ca cetățenii să primească informații online, într-o manieră ușor de utilizat, cu privire la reutilizarea apei în statele lor membre. Va fi necesar un act de punere în aplicare care să stabilească norme detaliate cu privire la formatul și prezentarea informațiilor care trebuie furnizate.

3.4. Se preconizează că statele membre vor dezvolta seturi de date, care vor conține informații privind reutilizarea apei, cu sprijinul Agenției Europene de Mediu, care va prezenta periodic imagini de ansamblu asupra punerii în aplicare a regulamentului la nivelul Uniunii. Prima evaluare este programată la șase ani de la intrarea în vigoare a regulamentului.

3.5. Trebuie remarcat că propunerea de regulament nu impune ca statele membre să efectueze o epurare a apelor uzate pentru irigații. Obiectivul principal al acestuia este de a crea încredere în rândul diverselor părți implicate – autoritățile de gestionare a apei, fermieri, investitori și consumatori – că au fost aplicate în mod consecvent cele mai înalte standarde de siguranță în furnizarea apei utilizate pentru irigații. Acest lucru va reprezenta un progres considerabil față de practica actuală.

3.6. În evaluarea de impact și în documentația de cercetare care o însoțește există o analiză detaliată a aspectelor tehnice, în special în ceea ce privește detectarea, standardele de siguranță și parametrii de prag.

4. Observații generale

4.1. Comitetul sprijină categoric prezentul regulament menit să contribuie la atenuarea presiunilor generate de schimbările climatice și să reprezinte o completare utilă la punerea în aplicare a Directivei-cadru privind apa (DCA) și la economia circulară în general. Comitetul ia act de exemplele pozitive de reutilizare pe scară largă a apei în combinație cu producția agricolă, în special Ciprul și Israelul, unde, în prezent, aproape 90 % din apele uzate epurate sunt reutilizate. Comitetul se întreabă dacă în regulamentul privind utilizarea apei n-ar trebui să se ia în considerare și recuperarea căldurii din apă, înainte de a o canaliza către instalația de epurare. Instalarea unor astfel de echipamente ar trebui să se facă în locuințele unifamiliale și multifamiliale, piscine și hoteluri.

4.2. Propunerea de regulament recunoaște prioritatea măsurilor de economisire și de utilizare eficientă a apei în ierarhia gospodăririi apelor. Opțiunea de reutilizare voluntară va fi selectată doar atunci când aceasta este relevantă, sigură și eficientă din punctul de vedere al costurilor. Există posibilități considerabile de reutilizare a apei pentru irigații, în special în

unele dintre statele membre din sudul UE, unde predomină niveluri modeste; de exemplu, Italia și Grecia reutilizează 5 %, iar Spania 12 %, și este încurajator că nivelul de reutilizare a apei este în creștere constantă.

4.3. Comitetul constată că regulamentul are ca obiectiv stabilirea unei abordări uniforme a standardelor de calitate pentru apa destinată reutilizării, în prezent, neexistând armonizare. În general, consumatorii nu știu că există diferențe semnificative între statele membre în ceea ce privește calitatea apei reutilizate pentru irigații. Un standard minim unic va încuraja reutilizarea și investițiile și va garanta o mai mare siguranță pentru consumatori cu privire la aspectele legate de sănătate.

4.4. De asemenea, Comitetul constată că preocupările privind agenții patogeni, contaminanți care generează noi îngrijorări, produsele secundare rezultate în urma dezinfecției și rezistența la antibiotice au fost luate în considerare acum (în anexa 2) în raportul tehnic al Centrului Comun de Cercetare (JRC) „Știința în serviciul politicilor”, care analizează în mod detaliat gestionarea riscurilor pentru sănătate și mediu în ceea ce privește reutilizarea apei în irigațiile agricole⁽⁶⁾. Acest lucru ar trebui să asigure în cadrul fiecărui proiect în parte protecția solurilor, a apei subterane, a apei potabile și a produselor alimentare.

4.5. Există numeroase situații în care resursele convenționale de apă au, în general, prețuri prea mici și nu reflectă costurile de mediu și costul resurselor. În plus, continuă să existe un număr semnificativ de cazuri de captare ilegală a apei din râuri și prin puțuri private. Pentru ca prezentul regulament să aibă impactul maxim dorit, trebuie să se aplice în toate statele membre politici eficiente privind resursele de apă și un regim de asumare activă a răspunderii și de aplicare a legii.

4.6. Propunerea de regulament stabilește o procedură de autorizare specifică pentru proiectele de reutilizare a apei. Acest lucru ar trebui să contribuie la o repartizare clară a responsabilităților legate de reutilizarea apei între diferiții actori din ciclul apei.

4.7. Comitetul apreciază oportunitatea oferită de regulamentul, care încurajează adaptarea sau proiectarea unor stații de epurare a apei în scopul reutilizării pentru a facilita *fertigarea*. Acest lucru înseamnă reținerea în apa prelucrată, în toate condițiile de siguranță, a unor substanțe care, în timpul utilizării casnice și industriale, au pătruns în ciclul de apă: îngrășăminte solubile, cum ar fi azotul și fosforul, precum și materie organică benefică, ce îmbogățește solul. Aceste beneficii suplimentare sunt considerate secundare în raport cu avantajul principal care constă în asigurarea de noi resurse de apă, prin reutilizare.

5. Observații specifice

5.1. Trebuie remarcat că termenul „reutilizarea apei” se referă la utilizarea apei care provine din apele uzate (în principal urbane) și care, în urma epurării, dobândește o calitate adecvată pentru utilizarea căreia îi este destinată.

5.2. Prezentul regulament se axează, în primul rând, pe asigurarea calității și a siguranței reutilizării apei provenite de la stațiile de epurare a apelor uzate urbane. Acesta nu se referă la reglementarea apei potabile sau la măsurile directe de utilizare eficientă a apei. Cu toate acestea, Comitetul constată că epurarea eficientă a apelor uzate și reutilizarea acestora are beneficii ecologice considerabile în comparație cu alte opțiuni. De exemplu, în 2017, seceta a determinat o pierdere estimată de 2 miliarde EUR pentru sectorul agricol din Italia, iar condițiile meteo extreme cu care s-au confruntat mai multe state membre în vara anului 2018 vor contribui probabil la creșterea acestei cifre peste tot în UE. Cu toate acestea, se estimează că reutilizarea apei ar putea acoperi 47 % din toată cererea de irigații din Italia, însă, în prezent, ea se folosește doar într-o măsură extrem de limitată.

5.3. Deși potențialul utilizare a apei recuperate în irigațiile agricole predomină în statele membre din sud, stimulentele tehnice și operaționale pe care le va genera acest regulament vor fi benefice în viitor în toată Uniunea Europeană.

⁽⁶⁾ Publicația JRC: Towards a legal instrument on water reuse at EU level.

5.4. Responsabilitatea pentru respectarea standardelor de siguranță alimentară, care, în general, sunt stabilite de UE cu trimitere la Regulamentul privind cerințele generale ale legislației alimentare, revine, în mod corespunzător, statelor membre. Propunerea de regulament va garanta că, în cazul în care apa este reutilizată pentru irigarea culturilor alimentare, siguranța consumatorilor rămâne primordială. Importurile agricole din țările terțe trebuie să respecte legislația UE privind siguranța alimentară, deși, în prezent, nu există cerințe specifice privind practicile de irigare din țările terțe. Se afirmă că standardele comune ale UE ar putea servi drept model pentru țările terțe și, în special, pentru partenerii noștri comerciali bilaterali, deși acest lucru va face obiectul negocierilor la nivel internațional. Atât apele uzate epurate, cât și cele neepurate sunt utilizate deja în mod semnificativ pentru irigații la nivel mondial, inclusiv în multe țări din care UE importă produse agricole.

Bruxelles, 12 decembrie 2018.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER
